

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 grudnia 2021 r. (data nadania – k. 63) skierowanym przeciwko P. O. powodowy (...) Spółka Akcyjna w W. Bank domagał się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 217.200,00 zł tytułem zwrotu kapitału udostępnionego na podstawie umowy kredytu zawartej z powodem oraz kwoty 93.293,69 zł tytułem zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez pozwanego z kapitału udostępnionego na podstawie umowy kredytu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po doręczeniu pozwu do dnia zapłaty; zasądzenia od pozwanych solidarnie na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód sformułował również roszczenie ewentualne o zmianę wysokości świadczenia nienależnego poprzez dokonanie sądowej waloryzacji świadczenia obejmującego wypłacony pozwanym kapitał i zasądzenie kwoty 82.416,26 zł stanowiącej dodatkową kwotę (ponad wskazany w zakresie rozliczenia kapitał), o którą należy zwaloryzować roszczenie o zwrot świadczenia w postaci kapitału kredytu wypłaconego stronie pozwanej (jako świadczenia nienależnego).

Powodowy bank podniósł, że strony zawarły dnia 11 października 2007 r. umowę kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF. Bank wywiązał się z ciążących na nim zobowiązań i udostępnił pozwanym środki pieniężne. Umowa była przez strony wykonywana zgodnie z jej treścią przez wiele lat, jednak pozwany wystąpił przeciwko bankowi z powództwem, które opiera się na twierdzeniach o abuzywności postanowień umowy kredytu dotyczących jego indeksacji oraz zasad rozliczania dokonywanych przez nich spłat, która może prowadzić do nieważności (trwałej bezskuteczności) umowy. Roszczenia powoda mają charakter restytucyjny i są związane z koniecznością zwrotu przez strony wzajemnych świadczeń (art. 405 w zw. z art. 410 k.c.).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o odrzucenie pozwu ewentualnie oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. Pozwany podniósł również, że żądanie jakiegokolwiek kwoty z tytułu zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez nich z kapitału udostępnionego na podstawie umowy nie znajduje oparcia w polskim ani europejskim systemie prawnym.

W piśmie z 20 grudnia 2022 r. pozwany podniósł procesowy zarzut potrącenia kwoty 184.045,27 zł z kwotą wierzytelności z tytułu udzielonego kapitału w kwocie 217.200,00 zł.

W piśmie z 29 czerwca 2023 r. pozwany podniósł zarzut spełnienia świadczenia co do kwoty 33.154,73 zł i przedłożył dowód zapłaty świadczenia na rzecz powoda.

Pismem z 27 grudnia 2023 r. powód cofnął pozew ze zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 217.200,00 zł wypłaconego kapitału oraz 93.293,69 zł z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału. Podtrzymał roszczenie ewentualne tj. zmianę wysokości świadczenia nienależnego poprzez dokonanie sądowej waloryzacji świadczenia obejmującego wypłacony pozwanym kapitał i zasądzenie kwoty 82.416,26 zł.

Pozwany wniósł o oddalenie roszczenia ewentualnego.

Sąd ustalił, co następuje:

Wyrokiem z dnia 19 października 2018 r. Sąd Rejonowy w (...) w sprawie VI C 1838/17 zasądził pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda P. O. 4.603,22 zł.

W uzasadnieniu wskazano, że klauzule zawarte w § 10 ust. 4, § 12 ust. 5 oraz § 15 umowy są nieodzownymi klauzulami umownymi albowiem postanowienia te kształtują prawa i obowiązki konsumenta - kredytobiorcy - w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszając jego interesy. Jako sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane są w szczególności wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego. Natomiast o rażącym naruszeniu interesów konsumenta można mówić w przypadku prawnie relewantnego znaczenia tego nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy. Sąd I instancji uznał, że istnieje możliwość wypełnienia luki po wyeliminowaniu niedozwolonych postanowień umownych.

Od wyroku Sądu I instancji apelację złożył P. O. podtrzymując argumentację opierającą się o nieważność umowy kredytu.

Wyrokiem z 29 listopada 2022 r. Sąd Okręgowy w (...) w sprawie sygn. akt: XXVII Ca 1610/20 w całości uwzględnił apelację P. O..

W ocenie Sądu Okręgowego w (...) skutkiem uznania za niedozwolone postanowień umowy w zakresie dotyczącym ustalania wysokości należnej bankowi spłaty (rat kredytu) jest stwierdzenie nieważności całej umowy. W ocenie Sądu Okręgowego nie jest możliwe utrzymanie spornej umowy po wyeliminowywaniu niedozwolonych klauzul umownych. Jak wskazano zakwestionowane postanowienia umowne odnoszą się do przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu bankowego. Obowiązujące w chwili obecnej przepisy nie pozwalają na zastąpienie zakwestionowanych norm innymi, pozwalającymi na uregulowanie w odmienny sposób metody obliczenia wysokości należnej bankowi raty.

Dowody: wyrok Sądu Rejonowego w (...) z 19 października 2018 r., akta sprawy VI C

(...) wraz z uzasadnieniem, k. 1122; 1130-1148 akt.

wyrok Sądu Okręgowego w (...) z 29 listopada 2022 r. akta sprawy VI C

(...) wraz z uzasadnieniem – k. 1446; 1460-1464 akt

Pismem z 13 września 2021 r. powodowy bank wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 217.200,00 zł odpowiadającej wysokości udostępnionego kapitału oraz 93.293,69 zł stanowiącą równowartość korzyści majątkowej uzyskanej przez pozwaną w związku z korzystaniem z kapitału udostępnionego przez bank na podstawie umowy.

Dowody: pismo z 13 września 2021 r. skierowane do pozwanego P. O. wraz z dowodem doręczenia, k. 50-58 akt;

Pismem z 14 grudnia 2022 r. pozwany złożył powodowi oświadczenie o potrąceniu przysługujących mu względem powoda wierzytelności obejmujące kwotę 184.045,27 zł z wierzytelnością banku o zwrot wypłaconego kapitału w kwocie 217.200 zł.

W dniu 23 marca 2023 pozwany przelał na rachunek bankowy powoda kwotę 33,154,73 zł tytułem pozostałej kwoty żadanego przez powoda zwrotu kapitału.

Dowód: oświadczenie o potrąceniu z dowodem doręczenia, k 411 – 413 akt

dowody zapłaty, k. 433 akt;

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów, w tym dokumentów z akt sprawy Sądu Rejonowego w (...)VI C 1838/17.

Zarzut powagi rzeczy osądzonej

Sąd oddalił wniosek o odrzucenie pozwu z uwagi na zarzut powagi rzeczy osądzonej na podstawie przepisu art. 199 § 1 pkt 2 kpc a contrario.

Sprawa niniejsza w zakresie zapłaty zwrotu kapitału oraz wynagrodzenia za korzystanie z kapitału nie jest sprawą o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami, co rozstrzygnięta już prawomocnie sprawa o zapłatę z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w związku z nieważnością umowy kredytu VI C 1838/17, która dotyczyła wyłącznie roszczeń konsumenta z tytułu nieważności umowy kredytu. Przedmiotem żądania i rozstrzygnięcia nie były roszczenia banku z tego tytułu.

Roszczenie o zwrot wypłaconego pozwanym kapitału

W zakresie powództwa cofniętego co do kwoty 217.200,00 zł (***obejmującego świadczenie nienależne wynikające z wypłaty pozwanemu kwoty kapitału kredytu na podstawie umowy kredytu, co do której Sąd ustalił nieważność***), Sąd umorzył postępowanie w punkcie II. sentencji na podstawie przepisu art. 355 kpc zw. z art. 203 kpc. Pozwany spełnił świadczenie w toku procesu poprzez skutecznie podniesienie zarzutu potrącenia oraz zapłatę pozostałej kwoty powodowi.

Tym samym Sąd nie rozważał podniesionego w odpowiedzi na pozew zarzutu przedawnienia wierzytelności z tytułu wypłaconego powodowi kapitału. Pozwany spełnił świadczenie poprzez potrącenie i zapłatę, powód cofnął pozew w tym zakresie ze zrzeczeniem się roszczenia. W konsekwencji podniesiony w odpowiedzi na pozew zarzut przedawnienia okazał się bezprzedmiotowy.

Sąd umorzył postępowanie również co do kwoty 93.293,69 zł wynagrodzenia za korzystanie z udostępnionego kapitału. Powód co do tej kwoty powód cofnął pozew ze zrzeczeniem się roszczenia.

Waloryzacja świadczenia.

Powód sformułował roszczenie ewentualne o zmianę wysokości świadczenia nienależnego poprzez dokonanie sądowej waloryzacji świadczenia obejmującego wypłacony pozwanemu kapitał i zasądzenie kwoty 82.416,26 zł stanowiącej dodatkową kwotę (ponad wskazany w zakresie rozliczenia kapitał), o którą należy zwaloryzować roszczenie o zwrot świadczenia w postaci kapitału kredytu wypłaconego stronie pozwanej (jako świadczenia nienależnego).

Powództwo w tej części podlegało oddaleniu w punkcie III. sentencji wyroku.

Źródłem roszczenia banku nie mogły być przepisy o waloryzacji świadczenia. Żądanie waloryzacji kapitału znajduje podstawę prawną w art. 358¹ § 3 k.c., zgodnie z którym w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie. Skumulowana inflacja za okres od lutego 2008 r. do końca 2023 r. wynosiła 73,23%, co stanowiło istotną zmianę siły nabywczej pieniądza. Trzeba jednak zauważyć, że w myśl art. 358¹ § 4 k.c., z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa.

Oczywistym jest to, że bank jest stroną prowadzącą przedsiębiorstwo. Wątpliwość może budzić jedynie związek dochodzonego roszczenia z prowadzeniem przedsiębiorstwa. W ocenie Sądu, związek roszczenia banku o zwrot kapitału kredytu wypłaconego kredytobiorcy w wykonaniu nieważnej umowy kredytu wykazuje ścisły związek z prowadzeniem przez bank przedsiębiorstwa. Po pierwsze bowiem, spełnienie przez bank nienależnego świadczenia nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, czyli czynności bankowej (art. 5 ust. 1 pkt 3 Prawa bankowego), tj. w obszarze podstawowej działalności gospodarczej banku. Po drugie, nieważność umowy powstała w rezultacie zamieszczenia przez bank w ramach czynności bankowej udzielania kredytu niedozwolonych postanowień umownych we wzorcu umowy przedstawionym konsumentowi. Po trzecie, ustawodawca nie zdecydował się na zawężenie hipotezy

art. 358¹ § 4 k.c. przez ograniczenie źródeł zobowiązania, których waloryzacji nie mogą domagać się przedsiębiorcy. Tym samym analizowany przepis obejmuje zobowiązania pochodzące z jakiegokolwiek źródła, w tym zobowiązania powstałe w reżimie odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Po czwarte wreszcie, dopuszczenie sądowej waloryzacji roszczenia banku o nienależne świadczenie w postaci kapitału kredytu postawionego do dyspozycji konsumenta prowadziłoby do obciążenia konsumenta dodatkowymi świadczeniami na rzecz banku, a przez to stałoby w sprzeczności z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (zob. opinię Rzecznika Generalnego A.'ego M. C. przedstawioną w dniu 16 lutego 2023 r. w sprawie C-520/21 A. S. przeciwko Bankowi (...). SA; punkt 65; curia.europa.eu).

Opinię rzecznika Generalnego potwierdził wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C 570-21, w którym wskazano, że w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego za nieważną w całości ze względu na to, że nie może ona dalej obowiązywać po usunięciu z niej nieuczciwych warunków, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona, gdyby byli oni narażeni, w ramach powoływania się na swoje prawa wynikające z tej dyrektywy, na ryzyko konieczności zapłaty takiej rekompensaty. Jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 61 opinii, taka wykładnia groziłaby stworzeniem sytuacji, w których bardziej korzystne dla konsumenta byłoby raczej kontynuowanie wykonania umowy zawierającej nieuczciwy warunek niż skorzystanie z praw, które wywodzi on ze wspomnianej dyrektywy.

Rozumowania, w ocenie (...) nie mogła podważyć argumentacja banku, zgodnie z którą w braku możliwości żądania przez przedsiębiorców rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę, w danym przypadku, odsetek za zwłokę, konsumenci uzyskaliby „darmowy” kredyt. Nie mogła go również podważyć argumentacja banku (...) Komisji Nadzoru Finansowego (Polska), zgodnie z którą stabilność rynków finansowych byłaby zagrożona, gdyby banki nie mogły żądać od konsumentów takiej rekompensaty.

Nadto w orzeczeniu w sprawie C-488/23 z 12 stycznia 2024 roku w postępowaniu dotyczącym (...) SA, (...) rozwiął wszelkie wątpliwości w zakresie żądania banku opartego o przepisy o waloryzacji świadczenia. Trybunał stwierdził wprost że „Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że: w kontekście uznania za nieważną w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję kredytową, a to ze względu na to, że umowa ta zawierała nieuczciwe warunki, bez których nie mogła dalej obowiązywać, przepisy te stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa państwa członkowskiego, zgodnie z którą instytucja ta ma prawo żądać od tego konsumenta, poza zwrotem kwot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia wezwania do zapłaty, rekompensaty polegającej na sądowej waloryzacji świadczenia wypłaconego kapitału w przypadku istotnej zmiany siły nabywczej danego pieniądza po wypłaceniu tego kapitału rzezonemu konsumentowi”. E. instytucja kredytowa nie ma prawa żądać od konsumenta - poza zwrotem kwot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia wezwania do zapłaty - rekompensaty polegającej na sądowej waloryzacji świadczenia wypłaconego kapitału w przypadku istotnej zmiany siły nabywczej danego pieniądza po wypłaceniu tego kapitału rzezonemu konsumentowi.

Z podanych względów, na podstawie art. 405 w zw. z art. 410 oraz art. 358¹ § 3 w zw. z § 4 k.c., powództwo w zakresie żądania zasądzenia waloryzacji świadczenia podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

Koszty procesu

Sąd o kosztach procesu rozstrzygnął zgodnie z zasadą stosunkowego rozdziału kosztów wyrażoną w przepisie art. 100 kpc.

Odnosząc do kosztów procesu w zakresie powództwa umorzonego, to umorzenie postępowania jest rozstrzygnięciem kończącym postępowanie, toteż, zgodnie z art. 108 § 1 KPC, postanowienie o umorzeniu postępowania powinno obejmować również rozstrzygnięcie o kosztach. Nawet gdy to rozstrzygnięcie dotyczy jedynie zasad poniesienia przez strony kosztów procesu, to i tak musi uwzględniać ogólną regulację w sprawie obciążenia kosztami strony przegrywającej proces (art. 98 § 1 KPC). Zasada odpowiedzialności za wynik sprawy znalazła swoje odbicie także w przepisach o skutkach cofnięcia pozwu, przy czym przepisy te wskazują powoda jako stronę przegrywającą proces (art. 203 § 2 i 3 KPC). Cofnięcie pozwu jest wyrazem rezygnacji powoda z dochodzenia roszczenia przed sądem, a przez to daje pozwanemu, zwłaszcza gdy już poniósł koszty, prawo żądania ich zwrotu (zob. postanowienie SN z 13.5.2011 r., V CZ 20/11, L.).

Sąd Okręgowy podziela stanowisko prezentowane w orzecznictwie, że to pozwanych należy uznać za przegrywającą sprawę (w zakresie powództwa cofniętego co do kwoty 217.200,00 zł) w rozumieniu przepisów o kosztach procesu (art. 98 KPC). Wystąpienie z pozwem przez bank (w zakresie świadczenia nienależnego obejmującego wypłacony pozwanym kapitał kredytu) było niezbędne dla celowego dochodzenia praw powoda, co ma miejsce zwłaszcza w sytuacji cofnięcia pozwu będącego konsekwencją zaspokojenia przez pozwanego roszczenia wymagalnego w chwili wytoczenia powództwa (zob. postanowienie SN z 7.3.2013 r., IV CZ 8/13, L.; postanowienie SN z 8.2.2012 r., V CZ 109/11, L.).

Pozwany w toku procesu podniósł zarzut potrącenia z uwagi na złożone również w toku procesu oświadczenie materialnoprawne w przedmiocie potrącenia co do kwoty 184.045,27,00 zł (pismo przygotowawcze z 20 grudnia 2022 r. k. 394 akt i materialnoprawne oświadczenie w przedmiocie potrącenia z 14 grudnia 2022 r. k. 411 akt). Podnieśli również zarzut spełnienia świadczenia poprzez zapłatę kwoty 33.154,72 zł (k. 431-433 akt).

Potrącenie stanowi jeden ze sposobów wykonania zobowiązania, a jego skutek jest równoznaczny ze spełnieniem świadczenia. Poprzez dokonanie potrącenia zobowiązanie wygasa, bowiem polega ono na wzajemnym umorzeniu jednorodnych wierzytelności, które dwie osoby mają względem siebie jednocześnie. W konsekwencji Sąd uznał, że także na skutek podniesionego zarzutu potrącenia doszło do spełnienia świadczenia po wniesieniu pozwu i to pozwani winni być traktowani, jak strona, która proces przegrała (w zakresie w jakim Sąd postępowanie umorzył). Należy jeszcze zwrócić uwagę, że pozwani mogli podnieść zarzut potrącenia wcześniej po tym, jak powód wezwał ich do zapłaty pismem z 13 września 2021 r. doręczonym pozwanemu 30 września 2021 r. (k. 50-58 akt) z powołaniem się na nieważność umowy kredytu. Pozwany w toku sprawy VI 1838/17 konsekwentnie powoływał się na nieważność, godził się ze skutkami takiego rozstrzygnięcia, na co zwrócił uwagę Sąd Okręgowy w (...) w uzasadnieniu wyroku z 29 listopada 2022 r.

W zakresie powództwa oddalonego (82.416,26 zł) oraz postępowania umorzonego co do kwoty 93.293,69 zł (wynagrodzenie za korzystanie z udostępnionego kapitału) Sąd uznał pozwanego za stronę, która proces wygrała.

W konsekwencji przyjęć należało, że powód Bank wygrał sprawę w 55 % (w zakresie umorzenia- co do zapłaty kapitału 217.200,00 zł, cofnięcie powództwa z uwagi na podniesiony przez pozwanego zarzut potrącenia i zapłatę świadczenia w toku procesu). Powód poniósł koszty procesu – 10.817,00 zł (koszty zastępstwa procesowego - 10.800,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa - 17,00 zł) + 15.525,00 zł (opłata sądowa od pozwu) = 26.342,00 x 55 % = 14.488,10 zł. Pozwany poniósł koszty – 10.817,00 zł (koszty zastępstwa procesowego - 10.800,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa - 17,00 zł) x 45 % = 4.867,65 zł.

Po stosunkowym rozdziale kosztów należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 9.620,45 zł.

ZARZĄDZENIE

1. (...),

2. (...),

3. (...)

T., 22 lutego 2024 r.